

4 Profesní rozvoj učitelů

Důležitou součástí dotazníku TALIS byly položky sledující profesní rozvoj učitelů (continuous professional development). Ten byl pro účely šetření definován jako činnost, která má u *jednotlivce rozvíjet profesní dovednosti, znalosti a jeho odbornost a další schopnosti jako učitele*.³⁶ Učitelé se vyjadřovali ke své účasti na aktivitách profesního rozvoje i k tomu, jaký měly vliv na jejich práci. Dotazník rovněž zjišťoval, v jakých konkrétních oblastech mají učitelé potřebu profesního vzdělávání a zda vnímají nějaké překážky, které jim v účasti na takovém vzdělávání brání.

4.1 Efektivní vzdělávání a vnímaný vliv na práci

Aktivity profesního rozvoje tak, jak byly vymezeny pro účely šetření TALIS 2018, mohou nabývat různých forem, od čtení odborné literatury přes hospitace v jiných školách až po účast na online seminářích. Učitelův dotazník zjišťoval, kterých aktivit se učitelé v jednotlivých zemích zúčastnili během období jednoho roku před sběrem realizací šetření. Na základě získaných dat lze tedy porovnávat nejen četnost výskytu jednotlivých forem profesního rozvoje v zapojených zemích, ale také průměrný počet aktivit, do nichž byli učitelé za uplynulý rok zapojeni.³⁷

Podíl učitelů, kteří se během posledních dvanácti měsíců před konáním šetření TALIS 2018 zúčastnili alespoň jedné z aktivit profesního rozvoje (graf 4.1), činí v České republice 97 %. Tento vysoký podíl byl zjištěn jak u začínajících, tak zkušenějších učitelů, u mužů i žen a u učitelů ve školách z menších vesnic i velkých měst. Mezi těmito skupinami nebyly zjištěny statisticky významné rozdíly. Účast na aktivitách profesního rozvoje je vysoce rozšířená také v ostatních zemích EU, kde podíl učitelů, kteří se v posledním roce takových aktivit zúčastnili, ve velké většině z nich neklesl pod 90 % (průměr EU činí 92 %).

Vysoká míra účasti učitelů na aktivitách profesního rozvoje ukazuje, že se tyto aktivity staly nedílnou součástí učitelství kariéry. V celé řadě zemí byly tyto aktivity přetransformovány do systému povinného vzdělávání pedagogů (např. v České republice, Rakousku, Portugalsku, Finsku, Itálii, Velké Británii) a představují formální podmínku udržení zaměstnání či kariérního postupu (Slovensko, Španělsko, Rakousko).³⁸

V celé řadě zemí (např. v Dánsku, Francii, Nizozemsku či Švédsku) nejsou učitelé povinni účastnit se aktivit profesního vzdělávání, nicméně i přesto některé z těchto zemí vykazují velmi vysokou účast. Např. ve Švédsku a Nizozemsku se profesního rozvoje účastní více než 95 % učitelů. Může to být dokladem toho, že v mnoha zemích je profesní rozvoj považován nikoli za povinnost, ale za výhodu pro kariérní růst učitelů. V ostatních jmenovaných zemích přesahuje podíl učitelů účastníků se v posledním roce aktivit profesního rozvoje 80 %, nicméně při pohledu na průměrný počet aktivit profesního rozvoje, kterých se učitelé v posledním roce zúčastnili, vykazují Francie, Norsko a Dánsko nejnižší hodnoty (2 až 3 aktivity, průměr EU 4).

³⁶ Jedná se tedy o širší definici profesního rozvoje, která zahrnuje další vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) tak, jak je v České republice definováno zákonem, a celou řadu dalších aktivit. V této kapitole proto bude používán výhradně pojem profesní rozvoj a nikoli DVPP.

³⁷ Pokud se učitelé zúčastnili profesního rozvoje s jiným zaměřením, než bylo uvedeno v dotazníku, měli možnost vybrat možnost „jiné“. Tuto možnost zvolilo 35 % českých učitelů.

³⁸ Více informací viz European Commission/EACEA/Eurydice, 2018. Teaching Careers in Europe: Access, Progression and Support. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.